

Rapport 2005:70

Arkeologisk utredning etapp 2

kv Palatset 1

Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Rickard Lindberg

kv Palatset 1

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och metod	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

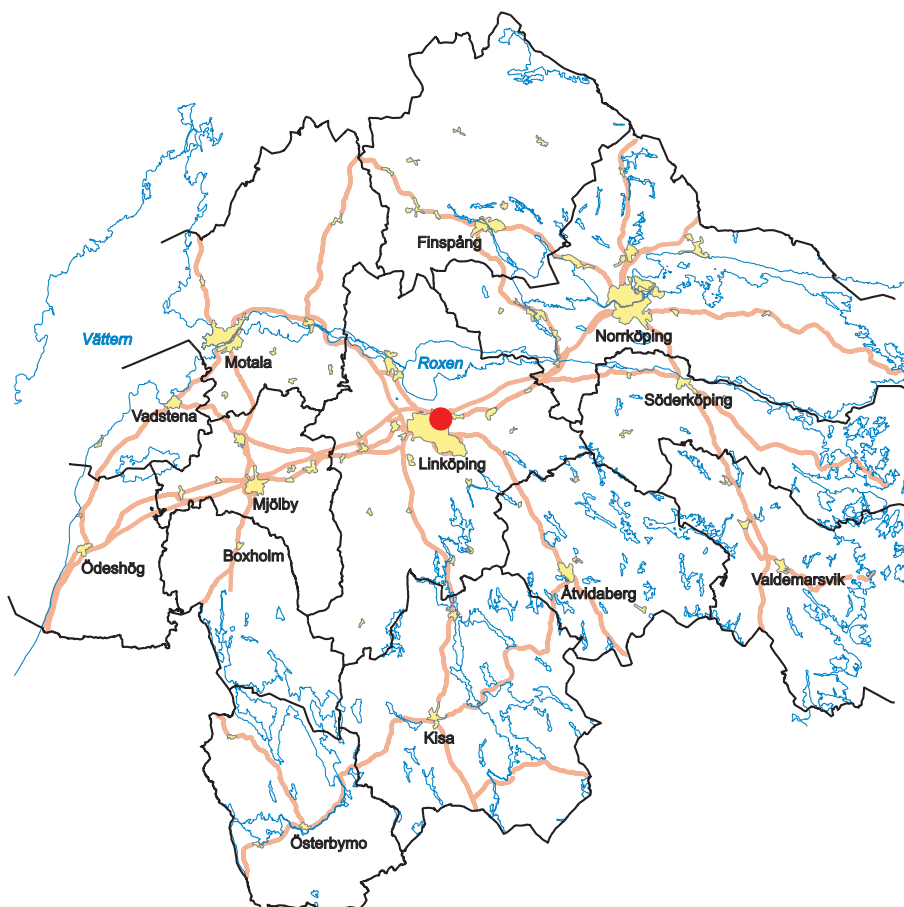
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

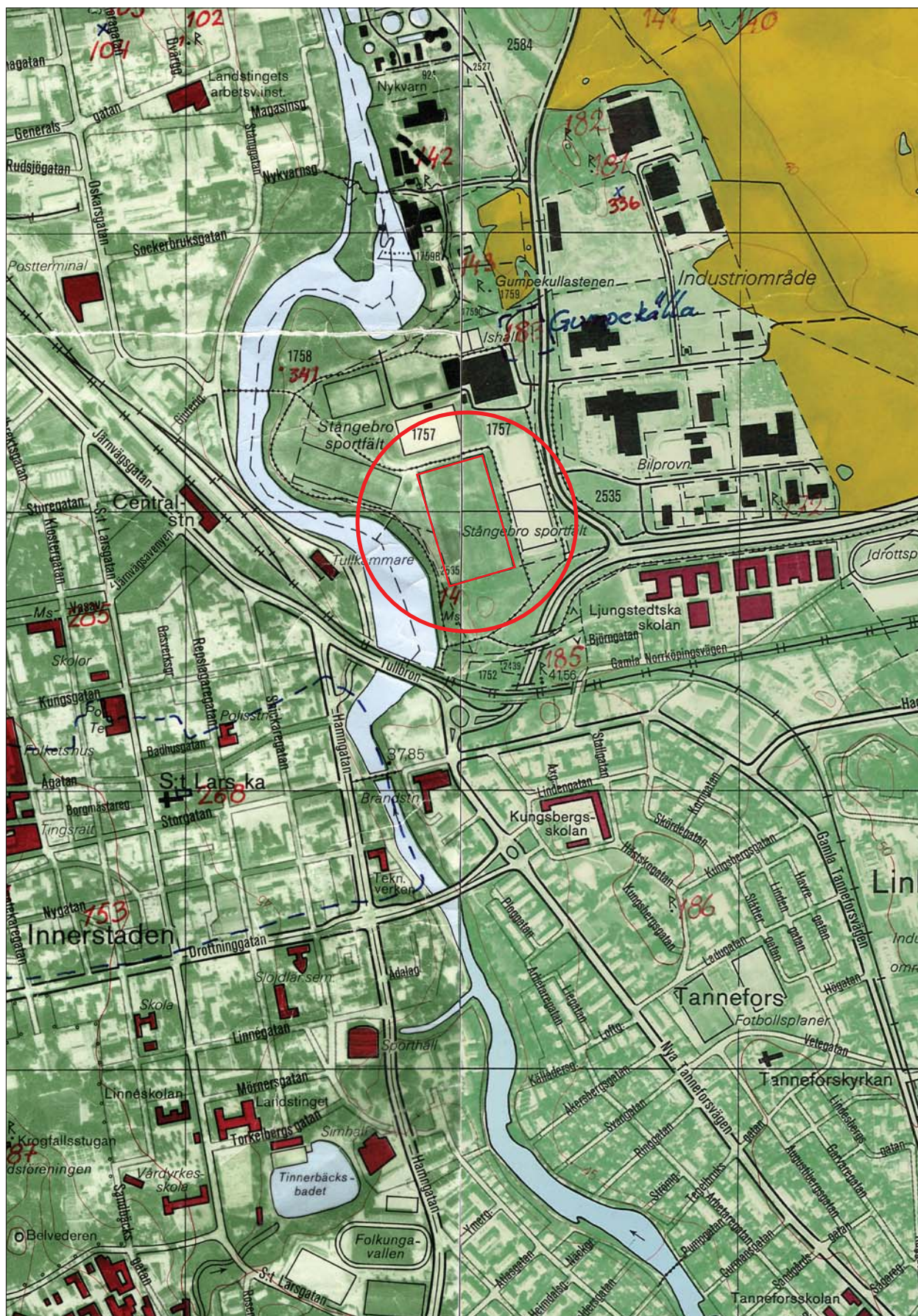
Sammanfattning

Med anledning av planer på ny fotbollsarena vid Stångebro Sportfält har Östergötlands länsmuseum utfört en arkeologisk utredning etapp 2. För närvarande används exploateringsområdet som fotbollsplaner. Inför utredningen var det oklart i vilken omfattning området störs vid anläggandet av dessa.

Totalt öppnades 35 sökschakt med en sammanlagd längd på ca 350 löpmetrar. I schakten kunde flera påförda lager identifieras. Lagrens mäktighet uppgick som mest till ca en meter och var som tjockast i söder ned mot Stångån. Stratigrafin tyder på att omfattande markarbeten skett vid anläggandet av fotbollsplanerna. Undergrunden bestod av lera. I schakten påträffades inget av arkeologiskt intresse.

Rickard Lindberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 085 57 och 058 58 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk utredning etapp 2 med anledning av planer på ny fotbollsarena vid Stångebro Sportfält. Arenan planeras att uppta en yta om ca 23 500 m². Utredningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var Linköpings kommun vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för utredningen och rapportarbetet är under-tecknad.

Områdesbeskrivning

Det aktuella exploateringsområdet ligger i den nord-östra delen av Linköpings stad. Området ligger intill Stångåns östra strand inom Stångebro Sportfält. Topografin i utredningsområdet är flackt och utgörs av fotbollsplaner. Inför byggandet av Cloetta Center med tillhörande parkeringsplats utfördes ett antal utredningar under 2002 och 2003. Ett 20-tal m öster om den nu aktuella platsen har två av dessa genomförts. Vid utredningarna konstaterades att området var stort och schaktmassor var påförda (Karlsson 2004:8). Strax öster om Kallerstad industriområde har ett omfattande boplatsskomplex (RAÄ 397) undersökts. Sammanlagt påträffades sju hus. I området påträffades även lämningar efter en väg, ett antal brunnar och metallhantverk. Boplatsten har daterats till äldre järnålder (Karlsson i manus).

Omfattande arkeologiska undersökningar har även utförts endast ett hundratal meter nordost om exploateringsområdet. I kv Paragrafen har gravar, boplatsslämningar och järnframställningsplatser från äldre och yngre järnålder samt boplatsslämningar från mellan- och senneolitikum undersökts (RAÄ 142 och RAÄ 143). Resterna efter Östergötlands största skeppssättning upptäcktes även i samband med dessa undersökningar. Skeppssättningen har daterats till 800-talet e Kr. I ett gravröse fann man unika gravgåvor bl a ett Terra Sigillata-kärl. Inom det undersökta området framkom även spridda lämningar från bronsålder. Boplatsslämningarna kunde inte begränsas i söder och i sydöst (Helander & Zetterlund 1995; Hedvall 1996). Det finns även uppgifter på att det har funnits åtminstone två stora gravhögar i Linköping, en vid Gamla Stångebro och en vid Ladugårdsbacke.

Ett hundratal meter söder om det planerade arbetet har en arkeologisk utredning etapp 2 utförts inför planerna att bygga om spårkorsningen mellan Södra stambanan och Stångådalsbanan. Norr om Södra stambanan ligger RAÄ 185, en skålgropslokal med

åtta registrerade skålgropar. I anslutning till skålgropslokalen fann man ett lager innehållande bränd lera, obrända ben, kvartsit och skärvsten. Lagret tolkades som en förhistorisk åkeryta. Vid samma utredning framkom boplatsslämningar (RAÄ 356) väster om Norrköpingsleden, ca 200 m sydväst om det nu aktuella exploateringsområdet. Lämningarna utgjordes av anläggningar och ett fyndförande kultur-lager. Lagret var ca 0, 20 m tjockt och innehöll sot, små bitar bränd lera och enstaka bitar skärvig sten. Boplatsten var skadad av sentida aktiviteter såsom odling och anläggandet av banvallar. Varken odlingslagret eller boplatsslämningarna har daterats men gav ett generellt intryck av att härröra från äldre järnålder (Molin 2003).

Området öster om Stångån har även varit plats för flera historiska slag. Under Nordiska sjuårskriget (1563-1570) förskansade sig svenskarna på östra sidan av ån sedan man bränt staden och raserat broarna för danskarna. Båda sidor besköt sedan varandra med kanoner (Linqvist 1987). Några årtionden senare (1598) utkämpades här det s k Slaget vid Stångebro. Maktkampen stod mellan kung Sigismund och hertig Karl och under slaget stupade över 2000 män (Hörfors 1998).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa huruvida fast fornlämning kom att beröras av det planerade arbetsföretaget. Schaktet grävdes med maskin och mättes in med GPS.

Utredningens resultat ska ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet

Resultat och tolkning

Eftersom exploateringsytan utgörs av fotbollsplaner fick utredningen genomföras under speciella förutsättningar. För att minska markskadorna på de befintliga planerna utfördes arbetet då det var tjäle i marken. I hela området fanns ett bevattningssystem nedgrävt. Ledningarna gick till största del i öst-västlig riktning med 25 till 30 meters mellanrum. För att inte skada bevattningssystemet öppnades inga schakt där vattenledningarna fanns. En del av området skulle användas som fotbollsplan under säsongen 2005 och undersöktes därför inte.

I samband med utredningen öppnades 35 schakt. Schaktbredden var 1,80 m, djupet var 0,45-0,90 m. Den totala schaktlängden uppgick till ca 350 löpme-ter.

Figur 3 Utdrag ur Fastighetskartan med området och sökschakten markerade. Skala 1:1 000.

Under ca 0,20 m tjock matjord fanns ett ca 0,10 m påfört sandlager. Under sandlagret framkom fyllnadsmassor bestående av lera med enstaka inslag av bl a tegel, porslin och spik. Fyllnadslagrets mäktighet uppgick som mest till ca 0,60 m och var som tjockast i söder ned mot Stångån. Topografin i närområdet sluttar svagt ned mot ån. Därför har man vid anläggandet av planerna också varit tvungen att fylla ut med mer massor ned mot ån. Inför utredningen var det oklart i vilken omfattning området störts av anläggandet av fotbollsplanerna. Vid sökschaktsgrävningen konstaterades att omfattande markarbete skett i samband med anläggandet av fotbollsplanerna, detta gäller sannolikt även för den del av utredningsområdet där inga schakt öppnades. Därför anser Östergötlands länsmuseum att inga vidare arkeologiska insatser är nödvändiga.

Referenser

- Hedvall R. 1996. *Stångebro*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1996:44.
- Helander A & Zetterlund P. 1995. *Paragrafen. Arkeologisk slutundersökning av gravfält och boplats i kv Paragrafen och stg 1759*. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1995:46.
- Hörfors O. 1998. *Stångebroslaget. I: Stångebro - händelser kring vattnet*. (Red Nilsson) Meddelanden från Östergötlands länsmuseum 1997/1998.
- Karlsson E. 2004. Arkeologiska utredningar och förundersökningar. *Arkeologiska undersökningar i Kallerstad. Inför byggandet av ny evenemangsarena*. Linköpings stad och kommun. Östergötlands län. Rapport 2004:17. Östergötlands länsmuseum.
- Karlsson E. I manus. RAÄ 397. Linköpings stad. Östergötland. Östergötlands länsmuseum.
- Lindqvist G. 1987. *Daniel Rantzaus dagbok*. Meddelanden från Östergötlands länsmuseum 1986.
- Molin F. 2003. *Ladugårdsbacken. Arkeologisk utredning mellan Södra stambanan och Stångådalsbanan*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 2003:4.

Tekniska uppgifter

Lokal	Kv Palatset
Stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	Intill RAÄ 141, 142 och 143
Ekonomiska kartans blad	085 57 (8F 5h Linköping) 085 58 (8F 5i Tannefors)
Koordinater	X6476900-6477070, Y1489970-1490040
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon väst
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Länsstyrelsens diarienummer	431-3663-04
ÖLM diarienummer	177/04
ÖLM kontonummer	530028

Uppdragsgivare	Linköpings kommun
Kostnadsansvarig	Linköpings kommun

Projektledare	Rickard Lindberg
Personal	Emma Karlsson

Fältarbetstid	2005-02-23--25, 2005-03-02
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analys	Nej

Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2005:70 © Östergötlands länsmuseum